

IK KIES voor DE ZORG

Tijdens de eerste coronagolf gebeurde er iets bijzonders: bijna 20.000 oud-zorgmedewerkers lieten weten te willen bijspringen bij overbelaste zorginstellingen. Kan iedereen dat doen? Ook zonder geschikte vooropleiding in de zorg? Marvy en Karin deden het.

Tekst: Alies Pegtel. Fotografie: Ester Gebuis. Styling: Ora Bollegraaf. Visagie: Astrid Timmer.

KARIN
*'Ik ben lang
mantel-
zorger
geweest van
mijn moeder,
door die ervaring
wist ik dat de
zorg mij ligt'*

HI

Het mooie van werken in de zorg? Het contact met mensen, het gevoel dat je betekenis geeft aan het leven van een ander, dat je werk écht nodig is. Als je zorgmedewerkers vraagt wat hun drijfveer is, noemen ze meteen een hele reeks motieven. En, niet onbelangrijk: ze hebben de banen voor het uitkiezen. Een 49-jarige eindredacteur die zich omschoolde tot doktersassistente, had in no-time een volle mailbox met geïnteresseerde huisartsenpraktijken nadat ze zich had aangeboden voor een stageplek. Zorgmedewerkers zijn zelf tevreden over de zingeving van hun werk en de maatschappelijke relevantie. Toch zijn er bij lange na niet voldoende mensen in de zorg werkzaam. Al voor de coronacrisis uitbrak, telde de sector naar schatting 53.000 openstaande vacatures. Verreweg de meeste banen, ruim 42.000, staan open in de ouderenzorg. “We hebben te maken met dubbele vergrijzing,” verklaart voorlichter Olfert Koning van branchevereniging Actiz, waarbij 400 verpleeghuis- en thuiszorgorganisaties zijn aangesloten. “Er zijn steeds meer ouderen die alsmaar ouder worden en op een gegeven moment zorg nodig hebben.” De komende twintig jaar stijgt het aantal 65-plussers met 55 procent, het aantal 90-plussers zelfs met 200 procent. Voor het eerst in de geschiedenis komt het voor dat 100-jarige ouders tegelijk met hun 80-plus kinderen in een verpleeghuis wonen. Daarbovenop komt dat een groot deel van de verpleegkundigen en verzorgen-

den de komende jaren met pensioen gaat, zegt Koning. “En er staan niet allemaal jongeren klaar om ze te vervangen.”

Zorgkloof

De groeiende zorgvraag en het oplopen-de personeelstekort leidt tot een zogeheten ‘zorgkloof’. De cijfers liegen er niet om. Zo zal het aantal dementerenden in de toekomst verdubbelen tot 330.000 en ook het aantal mensen met meerdere chronische aandoeningen zoals diabetes plus reuma, zal met dertig procent stijgen tot 5,5 miljoen. Nu werkt 1 op de 7 Nederlandse werknemers in de zorg, maar als we hetzelfde zorgniveau willen behouden, moet dat over twintig jaar 1 op de 4 zijn. Alleen al gezien de toenemende vergrijzing is dit niet realistisch. En behalve met het slinkende aanbod aan professionele zorgmedewerkers moeten ouderen er in de toekomst ook rekening mee houden dat het aantal potentiële mantelzorgers afneemt. Nu staan er nog 10 mogelijke mantelzorgers

Voor het eerst in de geschiedenis komt het voor dat 100-jarige ouders tegelijk met hun 80-plus kinderen in een verpleeghuis wonen

tussen de 50 en 65 jaar klaar voor iedere 85-plusser, in 2040 nog maar 4.

Kwetsbaar

Alle hens aan dek dus om de zorg draaiende én betaalbaar te houden. Hervormingen zijn onvermijdelijk. Maar allereerst moeten we het hoofd bieden aan de coronacrisis die het overbelaste zorgsysteem nog meer onder druk heeft gezet. Zorgmedewerkers vallen uit omdat ze zelf zijn besmet of omdat ze bezwijken onder de werklust. Niet alleen de ziekenhuizen lopen vast. Actiz-voorzitter Henk Kamp luidde in de herfst de noodklok voor de thuiszorg en verpleeghuiszorg. In een aantal regio’s lukte het niet meer om de personeelsroosters rond te krijgen. Tijdens de eerste coronauitbraak leek hulp nabij. Zo’n 20.000 oud-zorgmedewerkers boden hun diensten aan via extrahandenvoordeezorg.nl. Maar uiteindelijk gingen er maar 8.000 daadwerkelijk aan de slag. Aanmeldingen kwamen uit het hele land, maar de piek van de eerste golf, en daarmee de grootste problemen voor zorgorganisaties, lag in Brabant en Limburg. Inzet van mensen uit het noorden die zich hadden aangemeld om bij te springen in hun regio, was niet nodig en reizen naar Limburg niet haalbaar. Tijdens de tweede golf die in de herfst uitbrak, leek de urgentie van de crisis wat weggeëbd. Maar de nood was minstens zo hoog. Daarom werden ook mensen gevraagd om bij te springen zonder zorgachtergrond. Bijzonder, want zonder vooropleiding kon je in het verleden niet in de sector aan de slag.

Karin van Bulderen (53)

WAS EERST TWINTIG JAAR STEWARDESS BIJ MARTINAIR EN VERVOLGENS NEGEN JAAR BIJ KLM. NU WERKT ZE VIA EEN DETACHERINGSTRAJECT IN EEN KLEINE WOONGEMEENSCHAP MET ACHT LICHT DEMENTERENDE BEWONERS.

“Als ik in de ogen van onze bewoners een sprank van hun oude levenslust zie opflikkeren, als ik hun handen streel of met ze praat, geeft me dat heel veel voldoening. Ik verzorg het eten, wandel met ze en geef ook stoel-yoga. Ik verpak de oefeningen in een verhaal, omdat yoga lastig te begrijpen is voor mensen met dementie. Ik vertel bijvoorbeeld dat we appelmoes gaan maken; ‘Adem in, armen omhoog om de appels te plukken. Adem uit, armen naar beneden.’ Tijdens de eerste coronagolf op een personeelsbijeenkomst van KLM hoorde ik dat ik via een samenwerkingsverband met Actiz zou kunnen omschakelen naar de zorg. Mijn interesse was gewekt. De luchtvaart bracht me al langer geen voldoening meer. Het contact

met passagiers, wat ik zo leuk vond, is verminderd sinds iedereen aan boord met oortjes in naar een scherm zit te kijken. Ik ben jarenlang mantelzorger geweest van mijn moeder en door deze ervaring wist ik dat de zorg mij ligt. Mijn snuffelstage in de zorginstelling bevestigde dit. Door deze oriëntatiefase weet ik nu dat ik het liefst mensen met dementie en hun familie begeleid, om ze zo vanuit eigen kracht zo lang mogelijk thuis te kunnen laten wonen. Op 6 juni 2020 maakte ik mijn laatste vlucht naar New York, maar dat wist ik op dat moment nog niet. Ik moest laatst wel even slikken, omdat ik me ineens realiseerde dat ik nooit echt afscheid heb genomen van mijn oude leven.”

Trui, broek, armband (H&M), pumps (Lodi via Omoda).

Werk-leertraject

Maar volgens Koning van Actiz breekt nood wet en gaat men in de zorg steeds meer over tot het denken in specifieke functies. “Medische handelingen blijven vanzelfsprekend voorbehouden aan gediplomeerden,” zegt hij. “Maar mensen zonder zorgopleiding kunnen bijvoorbeeld wel helpen als gastvrouw in een verpleeghuis.” Vanuit deze gedachte is het St. Antonius Ziekenhuis in Nieuwegein een buddyproject gestart om het medisch personeel te ontlasten. De betaalde maar ongeschoolde buddy’s helpen ic-artsen en verpleegkundigen met het aan- en uitrekken van hun beschermende pakken en ze brengen bijvoorbeeld coronatests naar het lab. Op extrahandenvoordeezorg.nl kan

inmiddels iedereen die affiniteit heeft met zorg zich aanmelden. De hoop is dat mensen die door de coronacrisis hun werk zijn kwijtgeraakt in de horeca of het toerisme, het zien zitten om in de sector aan de slag te gaan. Via een online cursus van een week bij de Nationale Zorgklas worden ze klaargestoomd om in een zorginstelling onder begeleiding mee te lopen. Als het wederzijds bevalt, kunnen ze beginnen aan een betaald werk-leertraject. De zorg- en welzijnsector is gevarieerd; van wijkzorg tot jeugdhulp, van gehandicaptenzorg tot apotheek. Waheeda Abdoelraham is beleidsmedewerker arbeidsmarkt bij Sigra, een samenwerkingsverband van zorg en welzijnsorganisaties. Zij organiseert (digitale) voorlichtingsbijeenkomsten en diverse andere activiteiten waar

ze nieuwkomers wegwijs maakt, zoals gesprekken met loopbaancoaches en met mogelijke werkgevers. “Iedereen is anders, leeftijden en ervaring lopen sterk uiteen. Het vergt echt maatwerk om mensen op de juiste plek te plaatsen,” zegt ze. Hiervoor is in de regio Amsterdam het Transferpunt Zorg en Welzijn opgericht, een onafhankelijk matchingsplatform dat mensen ondersteunt die een overstap overwegen naar de zorg. Kandidaten krijgen via het House of Skills zicht op hun opgedane vaardigheden. Hun skillsprofiel worden gekoppeld aan een toekomstige baan in zorg en welzijn. Ben je stressbestendig en op je plaats in de psychiatrie? Of pas je toch beter als nauwgezette bron- en contactonderzoeker bij de GGD? ►

Marvy Olboeter Verhoeven (56)

WERKTE JARENLANG ALS FREELANCE TV-MAKER, IN HAAR LAATSTE BAAN WAS ZE HOOFDREDACTEUR VAN HET PROGRAMMA UTOPIA. NU IS ZE ZIJ-INSTROMER BIJ ZORGORGANISATIE CORDAAN. VIER DAGEN PER WEEK WERKT ZE OP EEN GESLOTEN AFDELING VAN EEN VERPLEEGTEHUIS MET ZEVENTIEN DEMENTERENDE BEWONERS, DE VIJFDE DAG IS HAAR OPLEIDINGS DAG.

“Zingend fiets ik elke ochtend naar het verpleegtehuis. Ik realiseerde me onlangs dat ik dat in al die jaren bij de televisie nooit heb gedaan. Hoe gek het ook mag klinken: het werken met demente ouderen geeft me ontzettend veel energie. Ik vind het mooi dat ze zo puur zijn, dat ze mijn hulp echt nodig hebben. Dit zijn de mensen die ervoor hebben gezorgd dat wij het in Nederland nu zo goed hebben - ik wil iets voor ze terug doen.

Dat ik een leerling ben, voelt soms nog een beetje onwennig. Zeker omdat ik in mijn laatste baan bij *Utopia* de leiding had. Maar al mijn collega's zijn ongelooflijk aardig; ze zijn dankbaar dat ik hen ben komen versterken. Dat ik gewaardeerd word, doet me goed, dat heb ik in de televisiewereld gemist.

Iedereen die ik vertel dat ik ben geswitcht naar de ouderenzorg, zegt dat het ze niets verbaast. Ik stond ooit op het punt om hbo-verpleegkunde te doen, maar het werd de kleinkunstacademie. Tijdens de eerste coronagolf gooide de tv meteen alle freelancers eruit. Ik zat thuis met een uitkering en dacht: ik moet nog een aantal jaren tot mijn pensioen, wil ik dit nog? Tot ik een advertentie zag van Cordaan waarin ze zij-instromers zochten. Ik wist meteen: dit ben ik. Na gesprekken en tests ben ik aangenomen voor een werk-leertraject verzorgende IG op mbo-3 niveau. Ik haal mensen uit bed, geef ze te eten en maak een praatje. Ik heb nog ontzettend veel te leren, maar spijt van mijn ommezwaai heb ik geen moment gehad. Ik voel me bevoorrecht dat ik op mijn 56ste de kans krijg om hier aan een tweede carrière te beginnen.”

Jurk (Anytime), pumps (Giulia via Omoda), panty (Kunert).

Reëel beeld

“Het verzuim en de uitstroom in de zorg is historisch hoog,” vertelt projectleider Helena Schuengel van House of Skills. “Het is noodzakelijk dat we zorgmedewerkers anders gaan opleiden. Meer korte instapprogramma's van een paar maanden waarna ze al snel bijvoorbeeld patiënten kunnen wassen of aankleden.” Voordeel is ook dat de zij-instromers tijdens een instapprogramma snel een reëel beeld krijgen van de praktijk. “Je laat eens iemand om zes uur 's ochtends beginnen. Hoe zit je met je vervoer, hoe regel je dat thuis?” Bijna 40 procent van de zij-instromers die aan een zorgopleiding begint, haakt volgens Schuengel in het eerste leerjaar af.

Zij-instromers krijgen tijdens een instap programma snel een reëel beeld van de praktijk

“Het zijn overwegend vrouwen die er geregeld niet in slagen om de onregelmatige diensten te combineren met hun thuissituatie. Als hun moeder bijvoorbeeld ziek wordt, hebben ze ineens geen oppas meer. Ook vinden ze het fysiek zwaar.” Als dit soort problemen tijdig aan het licht komen, hopen ze de zij-instromer te behouden voor de zorg. Want een ding is volgens Schuengel ook duidelijk: in de toekomst zal het vaker voorkomen dat mensen een carrièreswitch maken, ook op gevorderde leeftijd. En wat haar betreft zwaaien ze om naar de zorg. ■

KIJK VOOR EXTRA INFORMATIE OP:

- extrahandenvoorzorg.nl
- nationalezorgklas.nl
- sterkinjewerk.nl
- komwerkeninzorgenwelzijn.nl
- houseofskillsregioamsterdam.nl
- ouderenzorgzitinje.nl
- zorgpleinnoord.nl

MARVY
‘Dat ik
gewaardeerd
word,
doet me
goed,
dat heb ik in
de televisie-
wereld gemist’

